

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

ДСТУ ISO 37101:2019
(ISO 37101:2016, IDT)

СТАЛИЙ РОЗВИТОК У ГРОМАДАХ СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ

Вимоги та настанови щодо використання

Відповідає офіційному тексту

**З питань придбання офіційного видання звертайтеся
до національного органу стандартизації
(ДП «УкрНДНЦ» <http://uas.org.ua>)**

ПЕРЕДМОВА

- 1 РОЗРОБЛЕНО: Технічний комітет стандартизації «Сталий розвиток суспільства» (ТК 175)
- 2 ПРИЙНЯТО ТА НАДАНО ЧИННОСТІ: наказ Державного підприємства «Український науково-дослідний і навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості» (ДП «УкрНДНЦ») від 21 грудня 2019 р. № 471 з 2021–01–01
- 3 Національний стандарт відповідає ISO 37101:2016 Sustainable development in communities — Management system for sustainable development — Requirements with guidance for use (Сталий розвиток у громадах. Система управління сталим розвитком. Вимоги та настанови щодо використання)
Ступінь відповідності — ідентичний (IDT)
Переклад з англійської (en)
- 4 Цей стандарт розроблено згідно з правилами, установленними в національній стандартизації України
- 5 УВЕДЕНО ВПЕРШЕ

Право власності на цей національний стандарт належить державі.
Заборонено повністю чи частково видавати, відтворювати
здля розповсюдження і розповсюджувати як офіційне видання
цей національний стандарт або його частини на будь-яких носіях інформації
без дозволу ДП «УкрНДНЦ» чи уповноваженої ним особи

ДП «УкрНДНЦ», 2020

ЗМІСТ

	с.
Національний вступ	V
Вступ до ISO 37101:2016	V
1 Сфера застосування	1
2 Нормативні посилання	1
3 Терміни та визначення понять	2
4 Контекст організації	5
4.1. Розуміння організації та її контексту	5
4.2 Розуміння потреб та очікувань зацікавлених сторін	5
4.3 Визначення сфери застосування системи управління сталим розвитком у громадах	5
4.4 Система управління сталим розвитком у громадах	5
4.5 Цілі пристосовності	6
4.6 Питання сталого розвитку	6
4.6.1 Загальні положення	6
4.6.2 Управління, розширення повноважень та залучення	7
4.6.3 Освіта та розбудова спроможности	7
4.6.4 Інновації, творчість та дослідження	8
4.6.5 Здоров'я та догляд у громаді	8
4.6.6 Культура та ідентичність громади	8
4.6.7 Спільне життя, взаємозалежність та взаємодія	9
4.6.8 Економіка, стале виробництво та споживання	9
4.6.9 Життєве та робоче середовище	10
4.6.10 Безпека та надійність	10
4.6.11 Інфраструктури громад	11
4.6.12 Мобільність	11
4.6.13 Біорізноманіття та екосистемні послуги	12
5 Керівництво	12
5.1 Керівництво та зобов'язання	12
5.2 Політика	13
5.3 Організаційні функції, обов'язки та повноваження	13
5.4 Відповідальність за виявлення проблем сталого розвитку громад	13
6 Планування	14
7 Підтримка	16
8 Операції	17
9 Оцінка ефективності	17
10 Покращення	19

Додаток А (довідковий) Матриця зрілості	20
Додаток В (довідковий) Зіставлення питань, індикаторів та показників	23
Бібліографія.....	25
Додаток НА (довідковий) Перелік національних стандартів України, ідентичних і/або модифікованих з міжнародними нормативними документами, посилання на які є в цьому стандарті	27

НАЦІОНАЛЬНИЙ ВСТУП

Цей національний стандарт ДСТУ ISO 37101:2019 (ISO 37101:2016, IDT) «Сталий розвиток у громадах. Система управління сталим розвитком. Вимоги та настанови щодо використання», прийнятий методом перекладу, — ідентичний щодо ISO 37101:2016 (версія en) «Sustainable development in communities — Management system for sustainable development — Requirements with guidance for use».

Технічний комітет стандартизації, відповідальний за цей стандарт в Україні, — ТК 175 «Сталий розвиток суспільства».

У цьому національному стандарті зазначено вимоги, які відповідають законодавству України.

До стандарту внесено такі редакційні зміни:

- слова «цей міжнародний стандарт» і «ця частина стандарту» замінено на «цей стандарт»;
- структурні елементи стандарту: «Титульний аркуш», «Передмову», «Національний вступ», першу сторінку, «Терміни та визначення понять» і «Бібліографічні дані» — оформлено згідно з вимогами національної стандартизації України;

- у розділі «Нормативні посилання» та в «Бібліографії» наведено «Національне пояснення», виділене рамкою;

- вилучено «Передмову» до ISO 37101:2016 як таку, що безпосередньо не стосується технічного змісту цього стандарту;

- долучено національний додаток НА «Перелік національних стандартів України, ідентичних і/або модифікованих з міжнародними нормативними документами, посилання на які є у цьому стандарті».

Копії нормативних документів, посилання на які є в цьому стандарті, можна отримати в Національному фонді нормативних документів.

ВСТУП до ISO 37101:2016

Цей стандарт застосовує цілісний підхід до встановлення вимог системи керування сталим розвитком у громадах, включаючи міста, та надає рекомендації щодо:

- покращення внеску громад у сталий розвиток;
- сприяння розумності та пристосовності в громадах, з врахуванням територіальних меж, до яких вона застосовується;
- оцінка ефективності діяльності громад у просуванні до сталого розвитку.

Вона має на меті створити узгоджену структуру, яка дозволить громаді розвивати свої цілі та бачення.

Цей міжнародний стандарт встановлює вимоги та керівні принципи, які допомагають громадам досягти рамки, що дозволить їм стати більш пристосованими. Вона не встановлює орієнтири або очікувані рівні продуктивності.

Незважаючи на те, що проблема сталого розвитку є глобальною, стратегії її досягнення на рівні громади значною мірою є локальними і тому можуть відрізнятися за змістом від країни до країни та регіону. Стратегії громад повинні відображати контекст, передумови, пріоритети і потреби, особливо в соціальному середовищі, наприклад, такі як соціальна справедливість, культурна ідентичність та традиції, спадщина, здоров'я людини, безпека та комфорт, соціальна інфраструктура.

Для того, щоб стати більш пристосованими, громади також стикаються з проблемою поваги до планетарних кордонів і з урахуванням обмежень, які ці кордони накладають.

Примітка 1. Концепція «планетних кордонів» описує рамки, в яких людство має жити для того, щоб продовжувати розвиватись і процвітати для майбутніх поколінь. Зміна клімату, споживання прісної води, зміна землекористування та втрата біорізноманіття є прикладами планетних кордонів. Перетинання цих кордонів може призвести до різних або незворотних змін довкілля, при цьому дотримання їх значно зменшує ризики. Планетарні межі можуть бути розбиті для того, щоб виокремити заходи, які можуть бути вирішені на рівні громад, з огляду на конкретну ситуацію.

Управління сталим розвитком у громадах охоплює широке коло питань, наприклад, питання, пов'язані з економічним, соціальним і природним середовищем громад та їх взаємодією. Ці питання можуть мати стратегічні, операційні та конкурентні наслідки.

Примітка 2. Здатність сприяти міждисциплінарній гармонії та спільній меті є фундаментальною для ефективного та результативного досягнення цілей громади.

Цей стандарт розроблений для розширення можливостей громад та розбудови місцевих ініціатив. Вона орієнтована на екологічні, соціальні та економічні питання, включаючи поліпшення комунальних

послуг та соціально-економічні вигоди, а також підтримку чітких цілей для сталого розвитку в громадах і заохочення систем планування для їх досягнення.

Цей стандарт зосереджується на громадах, які є кроком до стабільності суспільства в цілому. Незважаючи на те, що кожна громада має свої цінності та інтереси, всі громади можуть отримувати взаємні вигоди від узгодження прав власності на спільні цінності та цілі, не звільняючи окремих суб'єктів від їхніх відповідних обов'язків. Цього можна досягти, лише якщо громада застосує довгостроковий погляд на планування, зважаючи на загальну спроможність Землі та потреби нинішнього і майбутнього поколінь, зокрема можливості та ресурси для забезпечення пристосовності.

Цей стандарт сприяє створенню багатофакторного процесу в громадах через цілісний підхід, який полегшує співпрацю всіх зацікавлених сторін і уникає силосного підходу. Він призначений для надання настанов організаціям, які впроваджують інші системи керування, сумісні з цим міжнародним стандартом, такі як ISO 14001, ISO 45001, ISO 50001, ISO 20121, ISO 14046 та ISO 26000, незалежно від того, безпосередньо чи опосередковано вони залучені до сталого розвитку на різних етапах їхнього життєвого циклу.

Залучення зацікавлених сторін до процесу мультифактора може мати різні форми, такі як:

- партнерські відносини;
- участь громадськості;
- співпраця на основі громад.

Усі вони спрямовані на залучення зацікавлених сторін до діалогу для співпраці для більш пристосованих рішень.

Успішне впровадження цього міжнародного стандарту може допомогти громадам розробити цілісні та інтегровані стратегії сталого розвитку, які відходять від звичайних бізнес-підходів. Це також може допомогти громадам показати зацікавленим сторонам, що існує відповідна система керування і заохочувати їх до активної діяльності.

Успішне впровадження цього міжнародного стандарту може:

- сприяти досягненню консенсусу щодо сталого розвитку в громадах;
- покращити сталість, спритність і пристосовність стратегій, програм, проєктів, планів і послуг, що здійснюються під безпосередньою відповідальністю громад, або на території, до якої вони відносяться;
- розвивати міжгалузеві, міждисциплінарні, ціннісні підходи та підходи до повної вартості;
- сприяти взаємодії між кількома суб'єктами через цілісний підхід;
- підвищення ефективності та привабливості громад.

Успішне впровадження цього міжнародного стандарту покликане створити узгоджену структуру, яка дозволить громадам розвивати свої цілі та бачення. Використовуючи відповідні параметри та показники, результати стратегій, програм, проєктів, планів і послуг можуть бути виміряні в усіх громадах. Параметри та показники пов'язані, але часто розробляються з різних причин. Параметри мають більш технічну спрямованість, наприклад, параметр продуктивності, процесу або елемента інфраструктури.

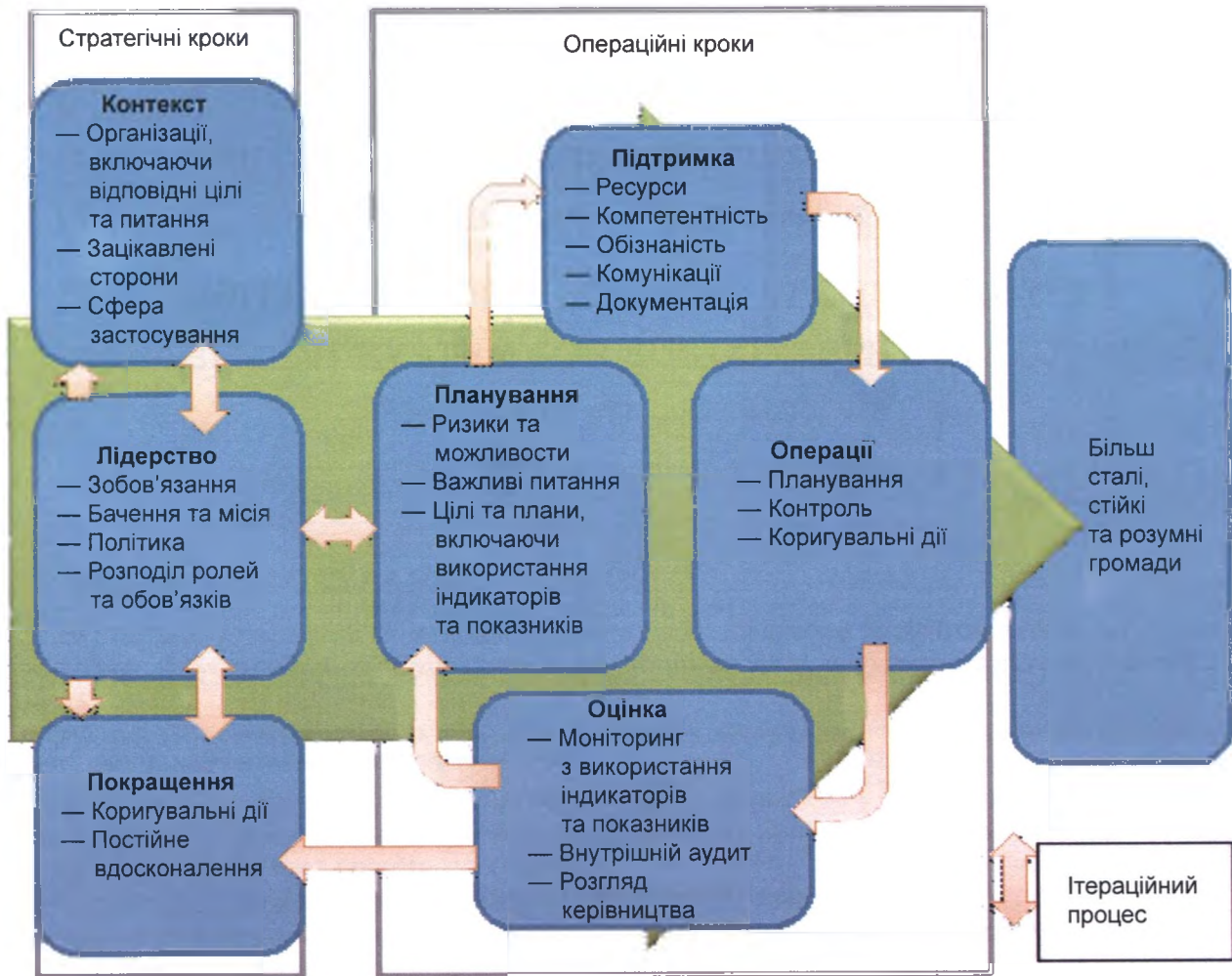
Міжнародні стандарти, розроблені ISO/TC 268, спрямовані на використання параметрів та показників для структурованої та послідовної підтримки сталого, розумного та пристосовного управління громадами. Такі показники, як використовувані в ISO 37120, є кількісними, якісними або описовими заходами, визначеними для фактичного використання під час моніторингу та оцінки загальної ефективності діяльності громади. І навпаки, такі параметри, як ті, використовувані в ISO/TS 37151, є методом вимірювання та шкалою вимірювання, визначеними для використання під час оцінки технічних характеристик елементів інфраструктури (апаратних засобів та програмного забезпечення), наприклад, у сфері енергетики, транспорту або поводження з відходами.

Додаток В містить відображення питань, індикаторів та показників, використовуваних в цьому стандарті, ISO 37120: 2014 та ISO/TS 37151: 2015.

Цей міжнародний стандарт ґрунтується на моделі ПДПА (PDCA) (План-Дія-Перевірка-Акт (*Plan-Do-Check-Act*)), яку можна коротко описати так:

- План: встановити цілі та процеси, необхідні для досягнення результатів відповідно до цілей громади;
- Дія: впроваджувати процеси та досягти цілей;
- Перевірка: моніторинг та вимірювання процесів, спрямованих проти політики, цілей та зобов'язань громади, та звітування про результати;
- Акт: вжити необхідних заходів для підвищення продуктивності.

Рисунок 1 відображає, як цей стандарт відповідає вимогам ПДПА щодо управління сталим розвитком у громадах.

Примітка. Стратегічні дії є ітеративними, а операційні — послідовними. Саме їхнє спільне впровадження допомагає громадам стати більш пристосованими та розумними.

Рисунок 1 — Зв'язок між моделлю PDCA та цим стандартом

У цьому стандарті використовуються наступні вербальні форми:

- «повинна» вказує на вимогу;
- «слід» означає рекомендацію;
- «може» означає дозвіл;
- «можливо» вказує на вірогідність або можливість.

Інформація, позначена як «Примітка», призначена для сприяння розумінню або використанню документа. «Примітки до запису», використані в пункті 3, надають додаткову інформацію, яка доповнює термінологічні дані і може містити положення, що стосуються використання терміна.

НАЦІОНАЛЬНИЙ СТАНДАРТ УКРАЇНИ

СТАЛИЙ РОЗВИТОК У ГРОМАДАХ
СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ

Вимоги та настанови щодо використання

SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN COMMUNITIES
MANAGEMENT SYSTEM FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Requirements with guidance for use

Чинний від 2021-01-01

1 СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ

Цей стандарт установлює вимоги до системи управління сталим розвитком у громадах, включаючи міста, використовуючи цілісний підхід з метою забезпечення узгодженості з політикою сталого розвитку громад.

Примітка 1. Міста стали важливими суб'єктами сталого розвитку на місцевому, національному та міжнародному рівнях протягом останнього століття через тиск безпрецедентної урбанізації.

Заплановані результати системи керування сталим розвитком у громадах включають:

- керування сталим розвитком та сприяння розумності та пристосовності в громадах, враховуючи територіальні межі, до яких вона застосовується;
- покращення внеску громад до результатів сталого розвитку;
- оцінка результатів діяльності громад у досягненні результатів сталого розвитку та рівня розумності та пристосовності, яких вони досягли;
- виконання зобов'язань.

Примітка 2. Розумність і пристосовність, що закладено в процес сталого розвитку: сталий розвиток — це всеосяжний процес, а розумність і пристосовність — характеристики.

Цей стандарт покликаний допомогти громадам стати більш пристосовними та розумними через реалізацію стратегій, програм, проєктів, планів та послуг, а також продемонструвати та донести свої досягнення.

Цей стандарт має бути впроваджений організацією, призначеною спільнотою для створення організаційних рамок та забезпечення ресурсів, необхідних для підтримки керування результатами екологічних, економічних та соціальних результатів. Суспільство, яке самостійно вирішує встановити організаційні рамки, вважається організацією, визначеною в цьому стандарті.

Цей стандарт застосовується до спільнот усіх розмірів, структур і типів, у розвинутих країнах або країнах, що розвиваються, на місцевому, регіональному або національному рівнях, а також у визначених міських або сільських районах, на відповідному рівні відповідальності.

Цей стандарт може бути використано повністю або частково для поліпшення керування сталим розвитком у громадах. Заяви про відповідність цьому міжнародному стандарту, однак, не є прийнятними, якщо всі його вимоги не включено до системи менеджменту організації для сталого розвитку в громадах і не виконано без винятку.

2 НОРМАТИВНІ ПОСИЛАННЯ

Нормативних посилань немає.

3 ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТЬ

Для цілей цього документа застосовуються такі терміни та визначення позначених ними понять.

3.1 відповідальність (*accountability*)

Стан відповідальності за рішення та діяльність зацікавлених сторін (3.19) організації (3.27)

3.2 аудит (*audit*)

Систематичний, незалежний і задокументований процес для отримання аудиторських доказів та його об'єктивного оцінювання, щоб визначити, наскільки виконані критерії аудиту.

Примітка 1. Аудит може бути внутрішнім аудитом (перша сторона) або зовнішнім аудитом (друга сторона або третя сторона), і це може бути комбінований аудит (об'єднання двох або більше дисциплін).

Примітка 2. Внутрішній аудит виконує сама організація або стороння організація від її імені.

Примітка 3. «Докази аудиту» та «критерії аудиту» визначено в ISO 19011

3.3 місто (*city*)

Певна адміністративна межа, під яку підпадає міська громада (3.4).

Примітка 1. Місто іноді називають муніципалітетом або місцевою владою.

Примітка 2. Міста можуть допомогти полегшити посилення тиску на довкілля та природні ресурси, спричинені глобальною урбанізацією через розробку цілісної та інтегрованої політики

[Джерело: ISO 37120: 2014, 3.1, модифікований - Визначення було змінено і додано нотатки 1 і 2 до запису]

3.4 громада (*community*)

Група людей з домовленими обов'язками, діяльністю та відносинами.

Примітка 1. У багатьох, але не в усіх контекстах, громада має певну географічну межу.

Примітка 2. Місто (3.3) — тип громади

[Джерело: ISO / TS 37151: 2015, 3.1, модифікований — Примітка 1 до запису була змінена та додана примітка 2 до запису]

3.5 компетентність (*competence*)

Здатність застосовувати знання та навички для досягнення намічених результатів

3.6 виконання зобов'язань (*compliance obligations*) (бажаний термін)

Юридичні вимоги та інші вимоги (допустимий термін)

Юридичні вимоги (3.32), яких повинна дотримуватись організація (3.27) та інші вимоги, яких має дотримуватись організація.

Примітка 1. Зобов'язання щодо дотримання вимог належать до системи управління (3.21) сталого розвитку (3.36) в громадах (3.4).

Примітка 2. Зобов'язання щодо дотримання можуть виникнути внаслідок обов'язкових вимог, таких як чинні закони та нормативні акти, або добровільних зобов'язань, таких як організаційні та галузеві стандарти, договірні відносини, принципи належного керування та етичні стандарти громади

3.7 відповідність (*conformity*)

Виконання вимоги (3.32)

3.8 постійне вдосконалення/покращення (*continual improvement*)

Повторювана діяльність для підвищення продуктивності (3.29)

3.9 коригувальні дії (*corrective action*)

Дії для усунення причин невідповідності (3.25) та запобігання рецидиву

3.10 документована інформація (*documented information*)

Інформація, яку має контролювати і підтримувати організація (3.27), і носій, на якому вона міститься.

Примітка 1. Документована інформація може бути у будь-якому форматі та засобах масової інформації та з будь-якого джерела.

Примітка 2. Документована інформація може стосуватися:

- система керування (3.21), включаючи відповідні процеси (3.31);
- інформація, створена для роботи організації (документація);
- свідчення про досягнуті результати (записи)

3.11 екосистема (*ecosystem*)

Система складних взаємодій між рослинами, тваринами, мікроорганізмами та їхнім середовищем (3.14), яка функціонує як цілість

[Джерело: ISO 13065: 2015, 3.14, змінений]

3.12 екосистемні послуги (ecosystem services)

Переваги, що надають екосистеми (3.11), які сприяють життєздатності та якості життя людини
[Джерело: ISO 13065: 2015, 3.15, змінений]

3.13 ефективність (effectiveness)

Ступінь реалізації запланованої діяльності та досягнення запланованих результатів

3.14 довкілля (environment)

Оточення, в якому діє організація (3.27), разом із повітрям, водою, землею, природними ресурсами, флорою, фауною, людиною та їхніми взаємовідносинами
[Джерело: ISO 13065: 2015, 3.16]

3.15 оцінювання (evaluation)

Систематичний процес (3.31) визначення того, наскільки добре люди, процедури, системи чи програми відповідають офіційно узгодженим цілям (3.26) і вимогам (3.32)
[Джерело: ISO 10795, 2011, 1.90]

3.16 викиди парникових газів (greenhouse gas emission)

Загальна маса парникового газу, що виділяється в атмосферу протягом певного періоду часу
[Джерело: ISO 14064-1, 2006, 2.5]

3.17 вплив (impact)

Позитивні чи негативні зміни в суспільстві, економіці або довкіллі (3.14), які повністю або частково виникають внаслідок прийняття рішень та діяльності організації (3.27)
[Джерело: ISO 26000: 2010, 2.9]

3.18 індикатор (indicator)

Кількісна, якісна або описова міра
[Джерело: ISO 15392: 2008, 3.14]

3.19 зацікавлена сторона (interested party) (бажаний термін)

Зацікавлений (допустимий термін)

Особа чи організація (3.27), яка може вплинути, бути під впливом або сприймати на власний рахунок, що на них впливає рішення чи діяльність

3.20 життєвий цикл (life cycle)

Послідовні та взаємопов'язані етапи системи продукту (або послуги), від придбання сировини або виробництва від природних ресурсів до остаточного вилучення.

Примітка 1. Стадії життєвого циклу передбачають придбання сировини, проєктування, виробництво, транспортування/постачання, використання, очищення та закінчення терміну утилізації

[Джерело: ISO 14001: 2015, 3.3.3]

3.21 система управління (management system)

Набір взаємопов'язаних або взаємодійних елементів організації (3.27) для встановлення політики (3.30) та цілей (3.26) і процесів (3.31) для досягнення цих цілей.

Примітка 1. Система управління може розглядати одну дисципліну або кілька дисциплін.

Примітка 2. Елементи системи містять структуру організації, ролі та обов'язки, планування та функціонування.

Примітка 3. Обсяг системи управління може містити всю організацію, конкретні та ідентифіковані функції організації, конкретні та ідентифіковані розділи організації, або одну або більше функцій у групі організацій

3.22 вимірювання (measurement)

Процес (3.31) визначення значення

3.23 показник (metric)

Визначений метод вимірювання (3.22) та шкала вимірювання
[Джерело: ISO / TR 37150: 2014, 3.5, змінений]

3.24 моніторинг (monitoring)

Визначення статусу системи, процесу (3.31) або діяльності.

Примітка 1. Для визначення статусу може виникнути потреба перевірити, контролювати або критично спостерігати

3.25 невідповідність (nonconformity)

Невиконання вимоги (3.32)

3.26 ціль (*objective*)

Очікуваний результат.

Примітка 1. Ціль може бути стратегічною, тактичною або оперативною.

Примітка 2. Цілі можуть бути пов'язані з різними дисциплінами (такими як фінансові, охорона здоров'я та безпека та екологічні цілі) і можуть застосовуватися на різних рівнях [такі як стратегічні, загальноукраїнські, проєкт, продукт та процес (3.31)].

Примітка 3. Ціль може бути виражена іншими способами, наприклад, як передбачуваний результат, мета, операційний критерій, як ціль сталого розвитку (3.36) в громадах (3.4), або через використання інших слів з подібним значенням (наприклад, призначення, прагнення або спрямування).

Примітка 4. У контексті систем управління (3.21) для сталого розвитку в громадах (3.4), мету сталого розвитку в громадах визначає організація (3.27), відповідно до політики (3.30) сталого розвитку в громадах, для досягнення конкретних результатів

3.27 організація (*organization*)

Особа або група людей, яка має свої функції з обов'язками, повноваженнями та відносинами для досягнення своїх цілей (3.26).

Примітка 1. Концепція організації містить, але не обмежується, єдиним трейдером, компанією, корпорацією, фірмою, підприємством, владою, товариством, благодійною організацією або організацією, або частиною або їхньою комбінацією, незалежно від того, включена чи ні, державна чи приватна.

Примітка 2. В цьому стандарті концепція організації стосується суб'єкта/установи всередині громади (3.4), на яку покладено завдання впровадження систем управління (3.21), наприклад, органи місцевого самоврядування. Громада визначає організацію (3.27), якій вона довіряє виконання вимог цього стандарту

3.28 аутсорсинг (дієслово) (*outsource (verb)*)

Укладання угоди, коли зовнішня організація (3.27) виконує частину функцій або процесів (3.31) організації.

Примітка 1. Зовнішня організація виходить за рамки системи керування (3.21), хоча зовнішня функція або процес перебуває в межах сфери застосування

3.29 виконання (*performance*)

Вимірний результат.

Примітка 1. Виконання може стосуватися або кількісних, або якісних висновків.

Примітка 2. Показники можуть стосуватися управління діяльністю, процесами (3.31), продуктами (разом зі стратегіями, програмами, проєктами, планами й послугами), системи або організації (3.27)

3.30 політика (*policy*)

Наміри і напрямки діяльності організації (3.27) як формальне вираження вищого керівництва (3.37)

3.31 процес (*process*)

Безліч взаємопов'язаних або взаємодійних заходів, які перетворюють вхідні дані у вихідні

3.32 вимоги (*requirement*)

Викладені потреби або очікування, які загалом мають на увазі або є обов'язковими.

Примітка 1. «Загалом мають на увазі» означає, що організація (3.27) та зацікавлені сторони мають звичайну або загальноприйнятну практику, що потребує розглядуваної потреби або очікування.

Примітка 2. Зазначена вимога є такою, що зазначена, наприклад, у документально підтвердженій інформації (3.10)

3.33 пристосовність (*resilience*)

Адаптаційні можливості організації (3.27) в складному і мінливому довкіллі (3.14).

Примітка 1. Міжурядова група з питань зміни клімату (МГЕЗК) [21] визначає пристосовність як «здатність системи та її складових частин передбачати, поглинати, розміщувати або відновлювати наслідки небезпечних подій своєчасно та ефективно, зокрема через забезпечення збереження, відновлення або вдосконалення основних структур і функцій».

Примітка 2. Пристосовність — це здатність організації протистояти впливу події або здатності повернутися до прийнятного рівня продуктивності в прийнятний період часу після того, як вона зазнає впливу події.

Примітка 3. Пристосовність — це здатність системи підтримувати свої функції і структуру перед внутрішніми і зовнішніми змінами і знижувати функціональність, за потреби

[Джерело: ISO Guide 73: 2009, 3.8.1.7, змінено — Додано нотатки 1, 2 і 3 до запису]

3.34 ризик (*risk*)

Вплив невизначеності на цілі (3.26).

Примітка 1. Ефект — це відхил від очікуваного — позитивного або негативного.

Примітка 2. Невизначеність — це стан, навіть частковий, дефіциту інформації, пов'язаної з, розумінням або знанням події, її наслідків або ймовірності.

Примітка 3. Ризик часто характеризується посиланням на потенційні «події» (як визначено у ISO Guide 73: 2009, 3.5.1.3) та «наслідки» (як визначено в ISO Guide 73: 2009, 3.6.1.3) або їх комбінацію.

Примітка 4. Ризик зазвичай виражають у вигляді комбінації наслідків події (з урахуванням зміни обставин) та пов'язаний з «ймовірністю» (як визначено в ISO Guide 73: 2009, 3.6.1.1)

3.35 спритність/уміння/майстерність (*smartness*)

Якість сприяння сталому розвитку (3.36) та пристосовності (3.33), завдяки чіткому прийняттю рішень та прийняттю довгострокової та короткострокової перспективи.

Примітка 1. Розумність вбудована в процес (3.31) сталого розвитку, тобто сталий розвиток є всеохопним процесом, а майстерність — характерною рисою. Це передбачає цілісний підхід, включаючи належне керування та адекватну організацію, процеси та поведінку, а також належне інноваційне використання методів, технологій та природних ресурсів.

Примітка 2. Майстерність розглядають з точки зору виконання (3.29), що стосується технологічно реалізованих рішень

3.36 сталий розвиток (*sustainable development*)

Розвиток, що відповідає екологічним, соціальним та економічним потребам сьогодення без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби.

Примітка 1. Отримано зі звіту Брундтланд (*Brundtland Report*) [22].

Примітка 2. Олборзька хартія в (*The Aalborg Charter*) [23] надає додаткову інформацію про сталий розвиток (3.36) у громадах (3.4)

[Джерело: ISO Guide 82: 2014, змінено — Додано примітку 2 до запису]

3.37 вище керівництво (*top management*)

Особи або групи людей, які керують і контролюють організацію (3.27) на найвищому рівні.

Примітка 1. Вище керівництво має право делегувати повноваження та надавати ресурси в організації.

Примітка 2. Вище керівництво треба розуміти як орган організації, що приймає рішення, офіційно чи неофіційно доручений відповідним співтовариством для впровадження системи управління (3.21).

Примітка 3. Якщо сфера застосування системи управління охоплює лише частину організації, то вище керівництво відноситься до тих, хто керує та контролює цю частину організації.

4 КОНТЕКСТ ОРГАНІЗАЦІЇ

4.1 Розуміння організації та її контексту

При впровадженні цього стандарту організація повинна визначити зовнішні та внутрішні питання пристосовності (див. 4.6), які мають відношення до її цілі (див. 4.5) і впливають на її здатність досягти передбачуваних результатів своєї системи керування для сталого розвитку в зацікавлених сторін на ранній стадії.

Організація повинна забезпечити систему управління сталим розвитком у громадах:

- призначений для розширення можливостей громад та розбудови місцевих ініціатив;
- спрямовані на соціальні, екологічні та економічні питання;
- покращує комунальні послуги та соціально-економічні вигоди;
- підтримує чіткі стабільні цілі та сприяє розвитку систем планування для їх досягнення.

4.2 Розуміння потреб та очікувань зацікавлених сторін

Організація визначає:

- зацікавлені сторони, які мають відношення до системи управління сталим розвитком у громадах;
- відповідні вимоги цих зацікавлених сторін;
- які з цих потреб і очікувань стають його зобов'язаннями щодо дотримання.

Відповідне залучення зацікавлених сторін є ключовим принципом сталого розвитку. Немає ефективного впровадження без прийняття, розуміння, волі, інтересу, обізнаності та визнання переваг та підзвітності, особливо тому, що обмежені обов'язки організації та фінансові ресурси створюють необхідність у належному партнерстві.

4.3 Визначення сфери застосування системи управління сталим розвитком у громадах

Організація повинна визначити межі та застосовність системи управління сталим розвитком у громадах для встановлення її сфери застосування.

При визначенні цієї сфери організація розглядає:

- зовнішні та внутрішні питання, про які йдеться у 4.1 і 4.6;
- вимоги, зазначені в 4.2.

Сфера застосування повинна бути доступною як задокументована інформація.

4.4 Система управління сталим розвитком у громадах

Організація повинна створювати, впроваджувати, підтримувати та постійно вдосконалювати систему управління сталим розвитком у громадах, враховуючи необхідні процеси та їхню взаємодію, відповідно до вимог цього міжнародного стандарту. Організація повинна забезпечити достатні ресурси для впровадження системи управління на відповідному рівні повноважень.

Вимоги цього стандарту представлені у послідовній формі. Проте організації можуть виконувати положення цього стандарту одночасно або послідовно для задоволення своїх конкретних потреб.

Зважаючи на відповідні цілі та питання, система управління повинна сприяти впровадженню гармонізованих, цілісних та інтегрованих підходів до сталого розвитку.

4.5 Цілі пристосовності

Організація повинна визначати, переглядати та документувати всі цілі та питання, які сприяють впровадженню цього стандарту.

Організація повинна враховувати цілі пристосовності, викладені в таблиці 1.

Таблиця 1 — Цілі пристосовності/сталості

Мета сталого розвитку	Приклади
Привабливість	Звернення до громадян та інших зацікавлених сторін, напр. інвесторів; приналежність; культура; місце; почуття ідентичності
Збереження та поліпшення довкілля	Покращення екологічних показників, зокрема скорочення викидів парникових газів; захист, відновлення та посилення біологічного різноманіття та екосистемних послуг, враховуючи захист екосистем, різноманітність рослин і тварин і міграція, а також генетичне різноманіття; зниження небезпеки для здоров'я
Пристосовність	Передбачення; пом'якшення та/або адаптація зміни клімату; готовність до економічних шоків і стресів, соціальна еволюція
Відповідальне використання ресурсів	Споживання; розподіл; поліпшення управління земельними ресурсами; зменшення, повторне використання та переробка матеріалів; повага до дефіциту всіх видів ресурсів (природних, людських, фінансових); сталого виробництва, зберігання та транспортування
Соціальна згуртованість	Доступність; культура; діалог із зовнішніми сторонами, не обмежений кордонами; різноманітність; справедливість; спадщина; інклюзивність; зменшення нерівностей; коріння; почуття приналежності та соціальної мобільності
Благополуччя	Доступ до можливостей; творчість, освіта; щастя; здорове середовище; удосконалення людського капіталу; життєздатне місто; процвітання; якість життя; безпека; самовпевненість; добробут

Організація зосереджує увагу на питаннях пристосовності, описаних у 4.6. Проте він може розглядати додаткові питання, якщо вони доречні та відповідні, враховуючи, що питання можуть змінюватися або розвиватися з плином часу.

4.6 Питання сталого розвитку

4.6.1 Загальні положення

Під час перегляду всіх стратегій, програм, проєктів, планів та послуг для включення до стратегічного плану, організація повинна оцінити свій внесок у досягнення шести цілей стабільності та врахування проблем сталого розвитку. Для цього організація повинна проводити ітеративний перехресний аналіз цілей і питань.

Оцінюючи внесок для досягнення шести цілей пристосовності, викладених у 4.5, враховуючи дванадцять питань пристосовності, описаних у 4.6.2—4.6.13, організація повинна розглянути цілі Сталого розвитку Організації Об'єднаних Націй [24] (зокрема, ціль 11: «Зробити міста і людину населені пункти інклюзивними, безпечними, пристосовними та сталими»), а також їх потенційне впровадження у громади.

У таблицях з 2 по 13 наведено рекомендації щодо типів питань, які організація або зацікавлені сторони можуть підняти під час цього перехресного аналізу.

Примітка. Питання, запропоновані в таблицях 2—13, можуть бути придатними не в усіх випадках і наводитися лише як приклади.

Усі стратегії, програми, проєкти, плани та послуги, що виконує організація, повинні сприяти досягненню шести цілей і враховувати питання.

Якщо організація повинна розглянути додаткові або альтернативні питання, вона повинна відповісти на наступні питання, щоб визначити ті, які є відповідними і придатними.

- Чи є питання, яке викликає занепокоєння/важливість для зацікавлених сторін?
- Чи ймовірно, що це внесе важливий внесок у стабільність громади?
- Чи підпадає питання під владу або в сферу впливу громади?

— Чи має громада засоби для вирішення цього питання, наприклад, через свої стратегії, програми, проекти, плани та послуги?

— Чи є технічно можливим вирішення проблеми?

— Чи можливе вирішення проблеми екологічно, соціально та фінансово?

— Чи доступний людський, фінансовий та природний капітал для вирішення цього питання?

— Чи можна вирішувати це питання?

На підставі відповідей на зазначені вище питання можна оцінити важливість цього питання та визначити рівень впливу громади на це питання від найбільшого до найменшого.

4.6.2 Управління, розширення повноважень та залучення

Для досягнення більш сталого розвитку моделі управління повинні сприяти системним підходам до залучення всіх зацікавлених сторін.

Примітка ISO 26000 надає додаткову інформацію про управління.

У таблиці 2 наведено приклади, пов'язані з управлінням, розширенням повноважень та залученням.

Таблиця 2 — Приклади управління, розширення можливостей та залучення

Мета	Приклади питань, відносно розділів
Привабливість	Наскільки зацікавлені сторони та інвестори беруть участь та як їхні внески враховано?
Збереження та поліпшення довкілля	Як зацікавлені сторони заохочують до участі у збереженні та підвищенні якості та зовнішнього вигляду довкілля?
Пристосовність	Яким структура керування в громадах контролює, повідомляє та вирішує питання пристосовності?
Відповідальне використання ресурсів	Як управління в громадах підтримує відповідальне використання природних ресурсів і відображає концепцію планетних кордонів?
Соціальна згуртованість	Як система управління враховує питання соціальної інтеграції, справедливості та мобільності у розробці та впровадженні політики в громадах?
Благополуччя	Як система управління контролює, повідомляє і діє на основі якості життя, щастя або задоволення членів громади?

4.6.3 Освіта та розбудова спроможності

Освіта та розбудова спроможності на всіх рівнях підвищують обізнаність, знання та навички, які сприяють сталому розвитку, розумності та пристосовності.

У таблиці 3 наведено приклади, пов'язані з освітою та розбудовою потенціалу.

Таблиця 3 — Приклади, пов'язані з освітою та розбудовою потенціалу

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Як доступність і якість освіти для всіх вікових груп сприяють привабливості громади?
Збереження та поліпшення довкілля	Як освіта сприяє інтересам та активному залученню до збереження та відновлення довкілля?
Пристосовність	Які освітні стратегії запроваджено в громаді, щоб підготувати членів громади до потенційних ризиків і допомогти громаді в цілому стати більш надійною?
Відповідальне використання ресурсів	Які стратегії використано для впровадження цільових підходів до сталого розвитку?
Соціальна згуртованість	Наскільки різноманітна громада з точки зору знань, навичок і здібностей? Які переваги це різноманіття приносить суспільству в цілому?
Благополуччя	Які стратегії використано в громаді для підвищення обізнаності про переваги збереження спільних ресурсів і залучення до діяльності, яка слугує суспільним інтересам?

4.6.4 Інновації, творчість та дослідження

Інновації, творчість та дослідження сприяють розвитку нових форм співпраці та розробці найсучасніших проєктів, одночасно сприяючи надмірному неприйняттю ризику та відповідно враховуючи етичні наслідки.

У таблиці 4 наведено приклади, пов'язані з інноваціями, творчістю та дослідженнями.

Таблиця 4 — Приклади, пов'язані з інноваціями, творчістю та дослідженнями

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Як заохочення та практична підтримка творчості, досліджень, та інновацій у спільноті сприяють його привабливості?
Збереження та поліпшення довкілля	Які переваги інновації, орієнтовані на громаду, надають екологічному менеджменту?
Пристосовність	Як громада сприяє взаємодії між інноваційними програмами, проєктами та заходами для підвищення їхнього внеску у пристосовність громади?
Відповідальне використання ресурсів	Як громада використовує інновації, творчість та існуючий дослідницький потенціал для заохочення відповідального використання природних ресурсів?
Соціальна згуртованість	Як громада сприяє рівному та відкритому доступу до творчої діяльності, можливостей для художнього та творчого вираження та фінансування на рівні громади?
Благополуччя	Як громада оцінює переваги підвищення якості колективних житлових просторів і збереження чи впровадження надихаючих громадських просторів?

4.6.5 Здоров'я та догляд у громаді

Охорона здоров'я відіграє вирішальну роль у підтримці та покращенні фізичного та психічного здоров'я в громаді та сприянні її добробуту та пристосовності.

У таблиці 5 наведено приклади, пов'язані зі здоров'ям та доглядом у громаді.

Таблиця 5 — Приклади, стосовно здоров'я та догляду в громаді

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Яким чином якість медичних послуг для всіх груп і вікових груп впливає на привабливість громади?
Збереження та поліпшення довкілля	Як ми оцінюємо вплив довкілля, особливо якості води, повітря та ґрунту, на здоров'я?
Пристосовність	Як організовано в громаді практичні оповіщення про здоров'я та тренування з готовності до надзвичайних ситуацій?
Відповідальне використання ресурсів	Як громада сприяє використанню належної профілактичної діяльності в галузі охорони здоров'я?
Соціальна згуртованість	Як ми заохочуємо благодійні організації охорони здоров'я в громаді? Звідки вони залучають свої ресурси та підтримку?
Благополуччя	Наскільки доступною, справедливою і адекватною є система охорони здоров'я в громаді?

4.6.6 Культура та ідентичність громади

Культура та ідентичність громади є важливими для збереження способу життя, зокрема нематеріальні активи, такі як практика, ноу-хау, мова, духовність та звичаї, що дозволяють або навіть заохочують розвиток спадщини та традицій.

У таблиці 6 наведено приклади стосовно культури та ідентичності громади.

Таблиця 6 — Приклади, пов'язані з культурою та ідентичністю громади

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Якою мірою політики та стратегії в громадах сприяють розширенню, збереженню або зниженню їхнього почуття ідентичності? Як культурна політика в громадах сприяє їхній привабливості?
Збереження та поліпшення довкілля	Якою мірою природне середовище є джерелом натхнення для ідентичності та цінностей у громадах?
Пристосовність	Чи очікуються зміни в культурі та ідентичності в громадах? Якщо так, то чому і коли?
Відповідальне використання ресурсів	Як вжито культуру для підвищення обізнаності щодо відповідального використання ресурсів?
Соціальна згуртованість	Як забезпечити більшу доступність та доступність культурних заходів у громадах?
Благополуччя	Які можливості використано людьми в громадах, щоб розвивати чітку самосвідомість, індивідуально або колективно?

4.6.7 Спільне життя, взаємозалежність та взаємодія

Спільне життя, взаємозалежність та взаємодія передбачають розвиток колективного та спільного способу життя, який виробляє взаємні економічні та соціальні вигоди з точки зору рівності та соціальної мобільності між поколіннями.

У таблиці 7 наведено приклади, пов'язані зі спільним життям, взаємозалежністю та взаємодією.

Таблиця 7 — Приклади, пов'язані зі спільним життям, взаємозалежністю та взаємодією

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Як соціальна справедливість та інклюзивність сприяють підвищенню привабливості громад?
Збереження та поліпшення довкілля	Як довкілля сприяє зв'язкам між поколіннями, інтеркультурним та соціальним зв'язкам та спілкуванню?
Пристосовність	Як посилено зв'язки в громадах, щоб забезпечити їхню достатність для реагування на катастрофи або серйозні кризи?
Відповідальне використання ресурсів	Як громади сприяють і стимулюють бартерні та негрошові операції для сприяння ефективнішому використанню ресурсів?
Соціальна згуртованість	Які соціальні зв'язки створюють громади між різними компонентами, зокрема між тими, хто вважає себе маргіналізованим економічно і культурно, і як вони це робить?
Благополуччя	Як громади оцінюють свою політику міського розвитку з точки зору впливу на якість життя, безпеку та здоров'я населення?

4.6.8 Економіка, стале виробництво та споживання

Економіка, стале виробництво та споживання охоплюють підтримку місцевого виробництва, споживання та обміну, економічну різноманітність, зайнятість та працевлаштування, враховуючи, що ефективність використання ресурсів, підходи життєвого циклу та прозорість є ключовими факторами пристосовності.

У таблиці 8 наведено приклади, пов'язані з економікою, сталим виробництвом та споживанням.

Таблиця 8 — Приклади, пов'язані з економікою, сталим виробництвом та споживанням

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Які політики створили громади для залучення інвестицій, підтримки стартапів і створення та підтримки широкого кола різноманітних можливостей для працевлаштування? Наскільки вони успішні?
Збереження та поліпшення довкілля	Чому громади прийняли етичну продовольчу політику? Чи підтримує він місцеву, органічну та справедливую торгівлю?
Пристосовність	Наскільки уразливі громади до зовнішніх економічних змін (наприклад, підвищення цін на сировину)?
Відповідальне використання ресурсів	Які політики слідує громадам для заохочення місцевого виробництва та споживання? Наскільки вони успішні або можуть бути успішні?
Соціальна згуртованість	Як громади полегшують доступ до зайнятості?
Благополуччя	Як громади заохочують і підтримують інновації в роботі?

4.6.9 Життєве та робоче середовище

Вирішення життєвого та робочого середовища передбачає сприяння та підтримку встановлення справедливого та рівного доступу до якості життя та умов праці, які відповідають потребам та очікуванням зацікавлених сторін.

У таблиці 9 наведено приклади, пов'язані із життєвим та робочим середовищем.

Таблиця 9 — Приклади, пов'язані із життєвим та робочим середовищем

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Які кроки приймають громади для покращення якості життя з метою підвищення їхньої привабливості?
Збереження та поліпшення довкілля	Наскільки програми, проекти та заходи в громадах підлягають регулюванню для обмеження їхнього впливу на довкілля? Як громади скорочують викиди парникових газів?
Пристосовність	Як громади врівноважують пристосовність, зокрема адаптацію до зміни клімату, з креативністю та якістю життя?
Відповідальне використання ресурсів	Наскільки стабільно використовуються невідновлювані ресурси?
Соціальна згуртованість	Як громади забезпечують рівний доступ до гідного житла, обмежуючи соціальну сегрегацію?
Благополуччя	Якою мірою оцінено переваги вищої якості життя та умов праці на добробут?

4.6.10 Безпека та надійність

Робота з безпекою та надійністю спрямована на забезпечення права на приватність і захист громадської безпеки, а також запобігання та управління ризиками в громадах.

У таблиці 10 наведено приклади, пов'язані з безпекою та надійністю.

Таблиця 10 — Приклади, пов'язані з безпекою та надійністю

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Наскільки безпечними є громади (як внутрішні, так і зовнішні її члени)?
Збереження та поліпшення довкілля	Як громади керують дефіцитними та цінними екологічними ресурсами?
Пристосовність	Як враховано безпеку та безпеку під час планування щодо використання землі?
Відповідальне використання ресурсів	Як застосовано обліковий запис під час планування щодо використання землі?
Соціальна згуртованість	Як громади покращують свою безпеку та профілактику?
Благополуччя	Якими є області громадського простору?

4.6.11 Інфраструктура громад

Інфраструктури громади, особливо розумні інфраструктури.

Примітка. ISO/TR 37150 та ISO/TS 37151 надають детальну інформацію про показники інфраструктури смарт-громади.

У таблиці 11 наведено приклади, пов'язані з інфраструктурою громад.

Таблиця 11 — Приклади, пов'язані з інфраструктурою громади

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Як вони можуть бути використані в громадах?
Збереження та поліпшення довкілля	Як вони зменшують вплив на довкілля?
Пристосовність	Якою є пристосовність інфраструктури? Яким є вплив на інфраструктуру?
Відповідальне використання ресурсів	Як ефективно громади використовують свою інфраструктуру; за допомогою реалізації доцільних рішень?
Соціальна згуртованість	Як отримати однаковий рівень обслуговування для всіх?
Благополуччя	Наскільки усіх задовольняють послуги громадської інфраструктури? Як їх можна поліпшити?

4.6.12 Мобільність

Передбачається, що громади забезпечать безпечні, зручні, всеосяжні, надійні, ефективні, доступні та відкриті послуги для людей з обмеженими можливостями. Їм необхідно підтримувати надійну транспортну систему та покращувати перевезення вантажів.

Примітка. Інфраструктури мобільності розглядаються в 4.6.11.

У таблиці 12 наведені приклади, пов'язані з мобільністю.

Таблиця 12 — Приклади, пов'язані з мобільністю

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Як інвестиції в покращення мобільності показують віддачу з точки зору масштабної економічної взаємодії, відкривають нові контакти, диверсифікуючи місцеву торгівлю та сприяють привабливості громад?
Збереження та поліпшення довкілля	Які заходи вжито для зменшення забруднення довкілля (шуму, якості повітря, викидів парникових газів, пов'язаних протягом усього життєвого циклу) в результаті поліпшення або підвищення мобільності в громадах?
Пристосовність	Як оцінено пристосовність послуг мобільності? Які плани і можливості катастрофи чи зриву?
Відповідальне використання ресурсів	Як громади розвиваються та сприяють сталій мобільності, наприклад, політиці стабільної мобільності?
Соціальна згуртованість	Як поліпшена мобільність зв'язує громади і збільшує загальний досвід?
Благополуччя	Як умови мобільності в громадах підвищують якість життя?

4.6.13 Біорізноманіття та екосистемні послуги

Збереження та поліпшення місцевого, регіонального та глобального середовища з урахуванням флори та генетичного різноманіття є важливим для безпечних і комфортних умов проживання, підвищує привабливість довкілля і зміцнює їхній економічний розвиток.

Біорізноманіття та екосистемні послуги.

Таблиця 13 — Приклади, пов'язані з біорізноманіттям та екосистемними послугами

Мета	Приклади питань, щодо розділів
Привабливість	Як громади мають надати пріоритетність природним багатствам (біорізноманіттю) на їхніх територіях та зосередити найбільшу увагу планети на відновленні біорізноманіття?
Збереження та поліпшення довкілля	Яким є зміст плану дій щодо збереження та відновлення біорізноманіття та екосистем громад?
Пристосовність	Як громади оцінюють зменшення біорізноманіття та реагують на пов'язані з цим ризики?
Відповідальне використання ресурсів	У яких напрямках біорізноманіття та екосистемні послуги визначено основними природними ресурсами і залучено принципи сталості?
Соціальна згуртованість	Як громади полегшують доступ до природи та екосистем?
Благополуччя	Як громада допомогла громадянам усвідомити, що неущкоджені екосистеми і біорізноманіття сприяють покращенню якості життя?

5 КЕРІВНИЦТВО

5.1 Керівництво та зобов'язання

Керівництво повинно продемонструвати лідерство та зобов'язання щодо системи управління сталим розвитком у громадах так:

- забезпечення того, щоб політика та цілі сталого розвитку в громадах були сумісними зі стратегічним напрямом організації;
- забезпечення інтеграції вимог системи управління сталим розвитком у громадах до бізнес-процесів організації;
- забезпечення наявності природних, людських і фінансових ресурсів, необхідних для системи управління сталим розвитком у громадах;
- інформування про важливість ефективного управління сталим розвитком у громадах та відповідності вимогам системи управління сталим розвитком у громадах;
- забезпечення того, щоб система управління сталим розвитком у громадах досягала намічених результатів;

- спрямовувати та підтримувати осіб для сприяння ефективності системи управління сталим розвитком у громадах;
- сприяння постійному вдосконаленню;
- підтримка інших відповідних функцій управління, щоб продемонструвати своє керівництво стосовно сфер їхньої відповідальності;
- забезпечення відповідного залучення зацікавлених сторін;
- забезпечення співпраці з іншими громадами, якщо це необхідно для успішного впровадження системи управління сталим розвитком у громадах;
- оприлюднення регулярних звітів про прогрес у сфері сталого розвитку;
- сприяння обміну інформацією, знаннями, досвідом та інструментами з іншими громадами;
- сприяння прихильності обраних або призначених представників до сталого розвитку.

Примітка. Посилання на «бізнес» у цьому міжнародному стандарті можна інтерпретувати широко, зазначаючи ті види діяльності, які є ключовими для цілей існування організації.

5.2 Політика

Вище керівництво повинно створити політику сталого розвитку в громадах, яка:

- відповідає цілі організації (див. також 4.5);
- відповідає розташуванню та економічному, екологічному та соціальному контексту;
- розглядає матеріальні економічні, екологічні та соціальні наслідки від стратегій, програм, проєктів, планів і послуг, задіяних громадами;
- забезпечує основу для встановлення цілей сталого розвитку в громадах;
- передбачає зобов'язання задовольняти чинним вимогам;
- передбачає зобов'язання щодо постійного вдосконалення системи управління сталим розвитком у громадах;
- передбачає зобов'язання зробити необхідні природні, людські та фінансові ресурси для досягнення стратегічних та оперативних цілей;
- відстоює цінності, сталий спосіб життя, стабільні закупівлі;
- встановлює належні стимули для заохочення сталого розвитку;
- запроваджує інноваційні адміністративні процедури для забезпечення потреб сталого розвитку, які відображено та вбудовано в повсякденні процедури;
- створює платформу для залучення зацікавлених сторін і для сприяння у прийнятті рішень, а також для оперативного та постійного вдосконалення.

Політика сталого розвитку в громадах повинна:

- бути доступною як задокументована інформація;
- бути розголошеною в рамках організації;
- бути в наявності та доведеною до відома зацікавлених сторін залежно від обставин.

5.3 Організаційні функції, обов'язки та повноваження

Вище керівництво повинно забезпечити, щоб обов'язки та повноваження щодо відповідних функцій розподілялися та повідомлялися в організації.

Вище керівництво призначає представника керівництва з вищого керівного рівня та визначає відповідальність та повноваження для:

- забезпечення того, щоб система управління з метою сталого розвитку в громадах відповідала вимогам цього стандарту;
 - звітування вищому керівництву про ефективність системи управління сталим розвитком у громадах.
- Ролі, обов'язки та організаційна схема повинні бути чітко визначені, задокументовані та повідомлені.

5.4 Відповідальність за виявлення проблем сталого розвитку громад

Вище керівництво повинно забезпечувати виявлення та вирішення питань сталого розвитку громад за допомогою прозорої співпраці із зацікавленими сторонами та відповідно до 4.6.

Вище керівництво повинно визначати відповідальність за оцінку впливу стратегій, програм, проєктів, планів і послуг громади, пов'язаних із питаннями сталого розвитку громади, і підтримувати документацію.

6 ПЛАНУВАННЯ

6.1 Дії по визначанню ризиків і можливостей

6.1.1 Загальні положення

Під час планування системи управління для сталого розвитку в громадах організація повинна розглянути питання, згадані в пунктах 4.1 та 4.5, та вимоги, зазначені в 4.2, і визначити ризики та можливості, які необхідно вирішити так:

- а) давати гарантію, що система управління в інтересах сталого розвитку в громадах може досягти намічених ними результатів;
- б) розробляти плани дій та бізнес-плани;
- с) прогнозувати коротко-, середньо- та довгострокові економічні, екологічні та соціальні наслідки;
- д) запобігати або зменшувати вплив небажаних ефектів;
- е) виділяти необхідні природні, людські та фінансові ресурси;
- ф) нести відповідальність за впровадження, нагляд та оцінку;
- г) встановлювати графік впровадження;
- h) досягати постійного поліпшення.

Організація повинна планувати:

- а) заходи щодо визначання цих ризиків і можливостей;

б) як:

- встановити середньо- та довгострокові прогнози та відповідно розподілити фінансові ресурси;
- сприяти фінансовим інноваціям для зменшення ризиків;
- інтегрувати та впроваджувати заходи в процеси своєї системи управління сталим розвитком в громадах;
- оцінити ефективність цих дій.

Плани ризиків та можливостей повинні бути задокументовані та переглянуті, за можливості.

6.1.2 Базовий огляд

Організація повинна провести базовий огляд, щоб встановити посилення для встановлення та моніторингу пріоритетів у планових інтервалах для розробки стратегії сталого розвитку. На основі цілей сталого розвитку, визначених у 4.5, організація повинна переглянути та скласти план, що враховує базову ситуацію.

На підставі цілей сталого розвитку, визначених у 4.5, організація повинна переглянути та визначити:

- статус організації щодо виконання зобов'язань;
- відповідність існуючої політики, цілей і завдань;
- актуальність існуючих інструментів, зокрема програми, політики, плани та проєкти.

Організація повинна дати визначення понять та виявити на їхній основі пріоритети:

- обсяг перегляду;
- методи перегляду, аналізу та оцінювання, якщо застосовно, для забезпечення достовірних результатів;
- залучення зацікавлених сторін до розгляду, аналізу та оцінювання;
- графік базового огляду;
- графік аналізу та оцінки базового сценарію.

Результати базового огляду мають містити рекомендовані коротко-, середньо- та довгострокові пріоритети громад щодо сталого розвитку.

Організація повинна зберігати відповідну документальну інформацію для майбутнього використання.

6.1.3 Зобов'язання по дотриманню

Організація повинна:

- визначати та мати доступ до виконання зобов'язань, пов'язаних з питаннями сталого розвитку;
- визначити, як застосовано ці зобов'язання щодо дотримання.

Організація повинна вести документально підтверджену інформацію про свої зобов'язання щодо відповідності.

Примітка. Зобов'язання щодо відповідності можуть призвести до ризиків і можливостей для організації.

6.1.4 Визначення значущості питань сталого розвитку

З метою визначення значущості питань сталого розвитку, визначених у 4.6 і стратегії сталого розвитку, а також для вибору цілей сталого розвитку, зазначених у 6.2, організація повинна враховувати такі критерії, розглядаючи стратегії, програми, проекти, плани та послуги:

- величину впливу, тобто розмір і тяжкість впливу;
- період часу, протягом якого здійснено вплив;
- чи є наслідки постійними або тимчасовими, зворотними, чи ні, наприклад, втрата зелених насаджень або середовища проживання через постійно змінюване землекористування порівняно із пошкодженням або руйнуванням середовища проживання від монтажу тимчасових споруд;
- чи є впливи позитивними, чи негативними, тобто хоча ідентифікація питань зазвичай має тенденцію виявляти негативні наслідки діяльності, важливо оцінити, що діяльність може також мати позитивний вплив;
- чи є кумулятивні впливи;
- чи є вторинні або непрямі впливи;
- чи існують синергетичні впливи;
- ймовірність виникнення наслідків;
- частота виникнення невідповідностей.

6.1.5 Визначення та залучення зацікавлених сторін

Участь зацікавлених сторін має вирішальне значення на будь-якому етапі, в якому вони можуть бути актуальними. Організація повинна визначити та докласти зусиль, щоб залучити їх, враховуючи таке:

- право конкретних зацікавлених сторін на консультацію;
- точну форму ідентифікації та залучення зацікавленої сторони, яка залежить від розміру, складності та контексту в певний час.

Організація повинна визначити зацікавлені сторони:

- які мають певну ставку або можуть вимагати відсотка;
- чиї рішення матимуть значний вплив;
- які мають важливу інформацію або необхідну експертизу;
- які довірені або можуть сприяти підвищенню обізнаності або комунікації.

Ефективне залучення не передбачає залучення всіх зацікавлених сторін на всіх етапах процесу залучення.

6.2 Цілі сталого розвитку в громадах і планування їх досягнення

6.2.1 Загальні положення

Організація повинна за допомогою залучення та прозорої співпраці із зацікавленими сторонами та на основі питань пристосовності визначити, наскільки важливі та пріоритетні визначені у 6.1.5 цілі сталого розвитку у громадах на відповідних функціях та рівнях.

Цілі:

- відповідати політиці сталого розвитку в громадах;
- бути вимірними, за можливості;
- враховувати відповідні вимоги;
- моніторинг;
- бути поінформованими;
- оновлення, за потреби.

Організація повинна зберігати документально інформацію про цілі сталого розвитку в громадах. Плануючи, як досягти своїх цілей сталого розвитку в громадах, організація повинна визначити:

- a) що буде зроблено;
- b) які ресурси будуть потрібні;
- c) хто буде нести відповідальність;
- d) коли цілі буде досягнуто;
- e) як будуть оцінюватися результати.

6.2.2 Стратегія сталого розвитку

Організація повинна розробити стратегію сталого розвитку, яка повинна враховувати:

- результати базового огляду;

- нові або переглянуті зовнішні та внутрішні питання пристосовності, як описано в 4.6;
- нові або переглянуті зобов'язання щодо відповідності, як визначено в 6.1.3;
- відповідність політики, цілей і завдань.

Стратегія повинна бути задокументована, за потреби поновлюватися і бути доступною.

7 ПІДТРИМКА

7.1 Ресурси

Організація повинна визначити та забезпечити ресурси, необхідні для створення, впровадження, підтримки та постійного вдосконалення системи управління сталим розвитком у громадах, наприклад, природні, фінансові, людські, технологічні та операційні ресурси.

Примітка. Такі ресурси охоплюють запропоновані місцевими жителями, організаціями та інфраструктурами, а також ті, що притаманні культурі громади.

7.2 Компетентність

Організація повинна:

- визначити необхідну компетентність особи(осіб), що здійснює(-ють) роботу під її контролем, що впливає на її ефективність щодо сталого розвитку в громадах;
- забезпечити, щоб ці особи були компетентними на основі відповідної освіти, навичок, підготовки або досвіду;
- за потреби вживати заходів для набуття необхідної компетенції та оцінювати ефективність вжитих заходів;
- зберігати відповідну документально підтверджену інформацію як доказ компетентності.

Примітка. Застосовні дії можуть охоплювати, наприклад, навчання, наставництво або перепризначення наразі зайнятих осіб; або найм компетентних осіб.

Описуючи свої можливості, організація повинна планувати пропонувати навчання тих, хто відповідає за впровадження елементів цього стандарту.

7.3 Поінформованість

Особи, які здійснюють роботу під контролем організації, і всі зацікавлені сторони повинні знати про:

- політику сталого розвитку в громадах;
- їхній внесок у ефективність, зокрема переваги підвищення ефективності системи управління сталим розвитком у громадах, враховуючи переваги підвищення ефективності сталого розвитку в громадах;
- наслідки невідповідності вимогам системи управління сталим розвитком у громадах.

7.4 Зв'язок

Організація повинна визначити необхідність внутрішніх та зовнішніх комунікацій, що мають відношення до системи управління сталим розвитком у громадах, зокрема:

- а) про що організація буде спілкуватися;
- б) коли спілкуватися;
- в) з ким спілкуватися;
- г) як спілкуватися.

7.5 Документована інформація

7.5.1 Загальні положення

Система управління організацією сталого розвитку в громадах повинна охоплювати:

- документовану інформацію, за вимогами цього стандарту;
- документовану інформацію, визначену організацією як необхідну для ефективності системи управління сталим розвитком у громадах.

Примітка. Ступінь документованої інформації для системи управління сталим розвитком у громадах може відрізнятися в різних організаціях за рахунок:

- розміру організації та типу її стратегії, програми, планів, проєктів, заходів, продуктів та послуг;
- складності процесів та їхньої взаємодії;
- компетентності осіб.

7.5.2 Створення та оновлення

Під час створення та оновлення документованої інформації організація повинна забезпечити відповідно таке:

- ідентифікація та опис (наприклад, назва, дата, автор або номер посилання);
- формат (наприклад, мова, версія програмного забезпечення, графіка) і носій (наприклад, паперовий, електронний);
- розгляд та затвердження придатності та адекватності.

7.5.3 Контроль документованої інформації

Документована інформація, за вимогою системи управління сталим розвитком у громадах та відповідно до цього стандарту, повинна контролюватися, щоб забезпечити таке:

- а) інформація доступна і придатна для використання, де і коли вона необхідна;
- б) інформація відповідно захищена (наприклад, від втрати конфіденційності, неправильного використання або втрати цілісності).

Для контролю документованої інформації організація повинна розглядати наступні види діяльності:

- розповсюдження, доступ, пошук і використання;
- зберігання та захист, зокрема збереження читабельності;
- контроль змін (наприклад, контроль версій);
- утримання та розпорядження.

Документована інформація зовнішнього походження, визначена організацією як така, що необхідна для планування та функціонування системи управління сталим розвитком у громадах, повинна бути ідентифікована, за потреби, і контролюватися.

Примітка. Доступ може передбачати рішення щодо дозволу на перегляд лише документально оформленої інформації або щодо дозволу та повноважень для перегляду та зміни документованої інформації.

8 ОПЕРАЦІЇ

8.1 Оперативне планування та контроль

Організація повинна планувати, впроваджувати та контролювати процеси, необхідні для задоволення вимог, та здійснювати дії, визначені в 6.1, так:

- встановлення критеріїв для процесів;
- здійснення контролю за процесами відповідно до критеріїв;
- зберігання документованої інформації в обсязі, необхідному для того, щоб мати впевненість у тому, що процеси були виконані, як планувалося.

Організація повинна контролювати заплановані зміни та переглядати наслідки непередбачених змін, вживаючи заходів для пом'якшення будь-яких негативних наслідків, за потреби.

Організація також повинна забезпечувати контроль за аутсорсинговими процесами.

8.2 Забезпечення узгодженості стратегій, програм, проєктів, планів і послуг

Організація повинна періодично оцінювати як стратегії, програми, проєкти, плани та послуги сприяють досягненню шести цілей пристосовності (див. 4.5), і розглядати 12 питань (див. 4.6), які є пріоритетами сталого розвитку.

Індикатори (див. 9.1) повинні використовуватися для збору відповідних даних та забезпечення того, щоб стратегії, програми, проєкти, плани та послуги залишалися на стадії реалізації протягом усіх етапів діяльності у відповідних життєвих циклах.

9 ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ

9.1 Моніторинг, вимірювання, аналіз та оцінка

Організація повинна визначити:

- що необхідно контролювати і вимірювати;
- як залучити зацікавлені сторони;
- методи моніторингу, вимірювання, аналізу та оцінки, якщо це застосовне, для забезпечення достовірних результатів;
- терміни проведення моніторингу та вимірювання;
- терміни аналізування та оцінювання результатів моніторингу та вимірювання.

Організація повинна зберігати відповідну документально підтверджену інформацію як доказ результатів.

Примітка 1. Моніторинг передбачає регулярне спостереження, запис та аналіз діяльності, що впливає з системи управління сталим розвитком, відповідно до їхніх цілей та визначеного базового рівня, враховуючи соціальні, екологічні та економічні дані. Він надає інформацію про прямі або непрямі результати діяльності, стратегії, програми, плани, проєкти тощо, а також дозволяє оцінювати та звітувати про їхній вплив.

Дані збирають на основі показників для кожного з вибраних питань (див. 4.6). Залежно від узгодженої концепції оцінки, до переліків запитів підпадають кількісні та/чи якісні дані. Вони можуть бути згруповані між основними секторами, такими як:

- екологічні та метеорологічні дані (наприклад, кількість опадів, температура, випаровування, протяжність рослинності, витрата води у водотоках);
- соціально-економічні дані (наприклад, зростання населення, регіональне виробництво, соціально-економічні аспекти та переваги);
- фінансові дані (наприклад, бюджет, витрати, заощадження, витрати на діяльність, грошові пільги);
- результати проекту (наприклад, кількість заходів з реалізації програми сталого розвитку, тривалість відновлення рослинності/відновлення берега річки, кількість житлових приміщень у схильних до ризику районах, кількість встановлених енергоефективних систем опалення).

Організація повинна регулярно оцінювати ефективність та ефективність системи управління сталим розвитком у громадах з метою:

- забезпечити дотримання політичних, стратегічних та оперативних цілей та зобов'язань щодо дотримання;
- забезпечити, щоб вона продовжувала залишатися ефективною у підтримці та покращенні сталості;
- за потреби переглядати політику сталого розвитку, розумність та пристосовність, а також стратегічні та оперативні цілі.

Примітка 2. Оцінювання є плановим, систематичним процесом, який порівнює досягнення із зобов'язаннями та вимогами. Вона оцінює ефективність, результативність і доцільність дій. Оцінювання зазвичай охоплює порівняння інформації, доступної до і після впровадження проекту, наприклад, оцінювати зміни поведінки зацікавлених сторін або покращувати екологічні показники. Залежно від оцінювання необхідні кількісні чи якісні дані.

Організація повинна забезпечити достовірну та доступну звітність зацікавленим сторонам, включаючи їхніх призначених або обраних представників, надаючи можливість для зворотного зв'язку та конструктивної відповіді.

Вимірювані показники ефективності використовують як основу для відстеження прогресу у досягненні сталого розвитку та постійного вдосконалення.

Показники повинні бути об'єктивними, перевіреними, відтворюваними та придатними до стратегій, програм, проєктів, планів і послуг. Вони також повинні відповідати політиці громад, а також практичною, економічно ефективною та технологічно доцільною.

Примітка 3. ISO 37120 містить показники для міських послуг та якості життя. Інші переліки показників для сталого розвитку розглядаються в ISO / TR 37121.

Показники можуть бути використані окремо або разом, хоча досвід показує, що вони є ефективнішими, коли їх використовують разом. Зацікавлені сторони повинні залучатися за потреби.

Щоб відповідати цілям та проблемам громади, показники ефективності повинні бути такими:

- на основі обмеженої кількості показників, щоб бути чітко інформативними;
- точними, вимірними та перевіреними;
- репрезентативні цілям та питанням пристосовності.

Організація повинна контролювати значні економічні, соціальні та екологічні аспекти та впливи відповідно до своєї політики сталого розвитку та її стратегічних та оперативних цілей.

9.2 Внутрішній аудит

9.2.1 Організація повинна:

Виконувати внутрішній аудит у планових інтервалах для надання інформації про те, чи система управління сталим розвитком у громадах:

- a) відповідає:
 - власним вимогам організації до системи управління сталим розвитком у громадах;
 - вимогам цього стандарту;
- b) є ефективно реалізованою і яким є рівень її підтримування.

9.2.2 Організація повинна:

- a) планувати, створювати, впроваджувати та підтримувати програми аудиту, зокрема частоту, методи, обов'язки, вимоги до планування та звітності, які повинні враховувати важливість відповідних процесів та результати попередніх аудитів;
- b) визначати критерії та обсяг аудиту для кожного аудиту;
- c) обирати аудиторів та виконувати аудити для забезпечення об'єктивності та неупередженості процесу аудиту;

- d) забезпечити, щоб результати аудиту повідомлялися відповідному керівництву;
- e) зберігати документально підтверджену інформацію як доказ виконання програми аудиту та результатів аудиту.

Примітка. Внутрішній аудитор регулярно оцінює процес управління та досягнення як основу для звітності організації та як відправну точку для базового циклу управління. Призначена особа повинна мати глибоке знання про структуру, процедури та обов'язки, пов'язані з відповідною організацією, і повинна бути незалежною від (частини) організації, відповідальної за впровадження системи управління.

9.3 Огляд керівництва

Вище керівництво має переглянути систему управління організацією сталого розвитку в громадах, наприклад, залученням зацікавлених сторін у плановані проміжки часу для забезпечення його постійної придатності, адекватності та ефективності.

Огляд керівництва охоплює залучення зацікавлених сторін та розгляд:

- a) статусу дій з попередніх оглядів керівництва;
- b) зміни у зовнішніх та внутрішніх питаннях, які мають відношення до системи управління сталим розвитком у громадах;
- c) інформацію про ефективність сталого розвитку в громадах, зокрема тенденції:
 - невідповідності та коригувальні дії;
 - результати моніторингу та вимірювання;
 - результати аудиту;
- d) можливості для постійного вдосконалення.

Результати огляду керівництва мають містити рішення, пов'язані з постійними можливостями вдосконалення та будь-якою потребою в змінах системи управління сталим розвитком у громадах.

Організація повинна зберігати задокументовану інформацію як свідчення результатів перевірки керівництва та забезпечувати визнання перевірок керівництва призначеними або обраними представниками.

10 ПОКРАЩЕННЯ

10.1 Невідповідність та коригувальні дії

У разі виникнення невідповідності організація повинна:

- a) реагувати на невідповідність і, у таких випадках:
 - вживати заходів для контролю та виправлення;
 - боротися з наслідками;
 - b) оцінити необхідність вжиття заходів для усунення причин невідповідності, щоб вона не повторювалася або не відбувалася в інших місцях, так:
 - перегляд невідповідності;
 - визначення причин невідповідності;
 - визначення, існують подібні невідповідності чи вони потенційно можуть виникнути;
 - c) здійснювати будь-які необхідні дії, за потреби;
 - d) перевіряти ефективність будь-яких вживаних коригувальних дій;
 - e) вносити зміни в систему керування сталого розвитку в громадах, за потреби.
- Коригувальні дії повинні відповідати наслідкам виникнення невідповідностей.
- Організація повинна зберігати задокументовану інформацію як доказ:
- характер невідповідностей та будь-які подальші вжиті заходи;
 - результати будь-яких коригувальних дій.

10.2 Постійне поліпшення

Організація повинна постійно вдосконалювати придатність, адекватність та ефективність системи управління сталим розвитком у громадах.

Організація повинна викласти маршрутну карту бажаних результатів і періодично визначати свою позицію на шляху сталого розвитку, використовуючи матрицю зрілості.

Матриця повинна містити чотири або п'ять ступенів вздовж її горизонтальної осі і стільки необхідних елементів уздовж її вертикальної осі. Вибрані елементи повинні відповідати спільноті та її питанням. Етапи повинні бути заплановані далеко вперед на шляху сталого розвитку, які мають бути реально передбачуваними.

Див. Додаток А.

Примітка. BS 8904 є прикладом матриці зрілості.

ДОДАТОК А
(довідковий)

МАТРИЦЯ ЗРІЛОСТІ

Таблиця А.1 — Матриця зрілості

Ціль сталого розвитку	Зростання зрілості (Growth in maturity)			
	1. Запуск — окремі ініціативи	2. Встановлення узгодженої структури	3. Інтеграція та впровадження	4. Лідерство та інновації
Привабливість	— Створення підходу на рівні громади, який свідомо і творчо, у плановому порядку, прагне зробити територію або громаду більш привабливою для громади та до зовнішніх сторін, наприклад, внутрішніх інвесторів. — Початкові зустрічі/опитування громад для визначення місцевих проблем - Компетентність відображення навичок та ресурсів громади. — Основні ініціативи для демонстрації та посилення спільної користі від взаємної роботи та сталості. — Формування почуття приналежності; культури; місця; ідентичності, наприклад, за рахунок використання місцевої архітектури і матеріалів, виробництво.	— Координовані та структуровані заявки на фінансування проєктів сталого розвитку або податкові пільги/ставки, узгоджені для покинутих територій (brown-field sites). — Зовнішня пропаганда громади — матеріали, веб-сайти, вивіски, кампанії. — Основні потреби, такі як безпека, можуть вимагати їхнього вирішення перед досягненням інших прогресів.	— Створення нової транспортної інфраструктури для залучення внутрішніх інвестицій. — Схеми диверсифікації енергоресурсів, які забезпечують збалансованість загальноміських ресурсів за привабливими ставками.	— Створення потенціалу на довгострокову перспективу для більш широкого залучення громади, тобто спільного навчання. — Розширення сфери застосування та експортних навичок для інших громад, за потреби. — Наприклад, міжнародний напрямок ISO 37101 — пілотне місто.
Збереження і поліпшення довкілля	— Первинне розуміння нагальних питань. Наприклад, загроза для об'єктів довкілля або спадщини часто має прямий зв'язок між питанням і рішенням, наприклад, добровільний туристичний збір на користь готелю для ремонту тротуару.	— Часте зосередження уваги у більш широких обговореннях. Визначення потреб для певних добровільних, наукових або професійних досліджень. — Формування освіти, наприклад, робота спостерігачів на місцях, створення інформаційних знаків.	— Керування інтегрованим планом із суттєвою участю громади та влади. Забезпеченість місцевими та більш широкими ресурсами. Постійна необхідність кросс-та міжмуніципального співробітництва, наприклад, для забезпечення чистоти річок, місць наукової цінності.	— Проведення незалежної акредитації щодо оцінки партнерства з органами влади широкої спеціалізації. — Чіткіша відповідальність громади.

Продовження таблиці А.1

Ціль сталого розвитку	Зростання зрілості (Growth in maturity)			
	1. Запуск — окремі ініціативи	2. Встановлення узгодженої структури	3. Інтеграція та впровадження	4. Лідерство та інновації
Пристосовність	— Реагування на тимчасові надзвичайні ситуації та окремі питання, такі як заходи боротьби з повеннями. Створення базових буферів для надмірної коректності з урахуванням майбутніх ризиків. — Деякі початкові екологічні, демографічні та економічні прогнози.	— Більш комплексне передбачення ризиків та моделювання Структура ризиків та плани їхнього попередження/адаптації. — Координовані відповіді та планування на перспективу відповідно до вимог національних агентств. — Деякі ресурси зарезервовано для майбутніх ризиків.	— Розвиток соціальної та економічної глибини/різноманітності/якості, наприклад, закриті підрозділи, диверсифікація енергоресурсів, місцева валюта, початкове фінансування, спільні ІТ та швидкісне під'єднання. — Пристосовність, властива всім новим фізичним і соціальним ініціативам. Стає частиною культури і спадщини.	— Незалежна акредитація заходів щодо зменшення ризиків. Розроблено та поширено індекс пристосовності громади. Комплексне зменшення ризиків у міжмуніципальних схемах. — Внесок у національне та міжнародне розуміння та дії.
Відповідальне використання ресурсів	— Очікуване долучення до нових схем, таких як нові схеми суспільного транспорту/поїздки на роботу, збір органічних відходів та схеми стічних вод (grey water schemes).	— Створення ширшої програми ефективності, що застосовується у більш всеосяжний і запланований спосіб, такий як використання зелених дахів/міських садів, спільна купівля енергії, спільне використання автомобілів тощо. — Здійснюється та широко розповсюджується вимірювання використання ресурсів.	— Зміщення балансу ресурсів в основному через зміну балансу виробництва та споживання відновлюваної енергії, використання продуктів місцевого виробництва, просування ринків продуктів харчування та обміну міжгалузевими товарами та переговорами Заохочення магазинів до продажу місцевої продукції. — Транспортні зрушення, такі як покращення автобусних і залізничних шляхів, велосипедні доріжки. Заміна та відновлення токсичних сайтів.	— Планування ресурсів у довгостроковій перспективі. Довгострокове скорочення викидів вуглецю на основі спільного володіння ресурсами. — Першочергові схеми щодо повторного використання землі, трансформації енергії та зменшення забруднення можуть бути тематичними прикладами для відтворення інших.

Кінець таблиці А.1

Ціль сталого розвитку	Зростання зрілості (Growth in maturity)			
	1. Запуск — окремі ініціативи	2. Встановлення узгодженої структури	3. Інтеграція та впровадження	4. Лідерство та інновації
Соціальна згуртованість	— Діяльність і структури, які приносять зміст і сенс колективної подорожі, діляться досвідом, спільними ризиками і можливостями, спільними цінностями і інтересами, відповідальністю і відданістю громаді і приналежності. — Запрошення всіх членів громади, нових учасників та аутсайдерів: форум /веб-сайт громади, використання громадського простору, урочистості, спортивні заходи, що спираються на місцеву спадщину та культуру та традиції. — Спільна доброта і турбота про слабких членів громади, які потребують допомоги.	— Зосередження на зменшенні нерівності та посиленні соціальної інтеграції. — Зосередження на відкритті доступності робочих місць, житла, можливостей, інформації, позицій тощо. — Місцеве планування або внутрішні правила закупівлі корпоративного/ місцевого самоврядування, що вимагають (%) використання місцевих постачальників і працівників. — Місцеві положення про зайнятість для сталого і доступного житла.	— Залучення маргіналізованих членів громади, що надають підтримку вразливим членам, наприклад банки з харчовими продуктами, допомога біженцям, мовна підготовка, фінансова підтримка, ідентифікація пільг, підтримка житла. — Свідомі корпоративні та урядові процедури для позитивного заохочення різноманітності, захисту прав та громадської прозорості рівнів різноманітності.	— Громада визначається тим, що утримується разом, переважно у межах, які відділяють її від інших. — Відкриті для ідей, діалогу/обміну та впливів. — Мульти-громадські мережі, об'єкти спільної роботи, гнучкість по догляду за дітьми, схеми спільного транспорту. — Творчість та художнє вираження можуть мати потужний вплив на побудову спільноти та єдності. — Творчість та художнє вираження можуть мати потужний вплив на формування громади та єдності.
Благополуччя	— Благополуччя є сильним акцентом для усвідомлення проблем і початкових схем, наприклад, утримувати пристосовані схеми, вечірні навчальні заняття та зменшення сміття. — Завдання полягає у визначенні менш очевидних потреб, наприклад, стресу і потреби психологічного здоров'я, творчого використання громадського простору і різноманітності можливостей зайнятості та житла та освіти.	— Спокуса полягає у використанні простих методів ідентифікації та вимірювання благополуччя, але громади є складними і вимагають складних заходів для забезпечення благополуччя, часто охоплюючи такі якісні елементи як якість життя, щастя або задоволення. — Схеми перехресних питань можуть одночасно вирішувати кілька проблем добробуту, наприклад, бізнес-тренінг/шкільне партнерство, вимоги безпеки у проєктуванні та місцеві дружини. До труднощів також належать невідомі ризики, що виникають, і непередбачувані наслідки нових ініціатив.	— Як упевненість у собі та досвід створюють громаду, яка бере участь у більш довгостроковій, більш фундаментальній зміні, яка може охоплювати певні витрати для більших вигод. Такі радикальні проєкти можуть охоплювати багаторазове використання державних активів, таких як громадські зали та школи, а також гнучка робота/спільне житло. — Організація може бути в змозі впроваджувати цілі сталого розвитку через політику місцевого самоврядування, планування та контроль податків та оренди.	— Громада чітко розпізнається, керується та оцінюється як людський капітал. — Добробут розуміється глибше та складніше, оскільки змінюються очікування, враховуючи різноманітність і еволюцію природи та всіх поколінь. — Сприяння добробуту та сталому розвитку громади. Вплив на розширені програми. Використовується як конкретний випадок. — Вхідні інвестиції охоплюють цінність добробуту та зобов'язання розширювати та нарощувати потенціал та їхнє залучення.

ДОДАТОК В
(довідковий)

ЗІСТАВЛЕННЯ ПИТАНЬ, ІНДИКАТОРІВ ТА ПОКАЗНИКІВ

Таблиця В.1 — Зіставлення питань, індикаторів та показників між ISO 37101:2016, ISO 37120:2014 та ISO/TS 37151:2015

ISO 37101:2016 Питання щодо сталого розвитку в громадах по підрозділах стандарту	ISO 37120:2014 Індикатори для міських послуг та якості життя	ISO/TS 37151:2015	
		Потреби та характеристики показників інтелектуальної інфраструктури	Приклади
4.6.2 Керування, розширення повноважень та залучення	11 Керування	—	—
4.6.3 Освіта та розвиток потенціалу	6 Освіта	—	—
4.6.4 Інновації, творчість та дослідження	17 Телекомунікації та інновації	— Доступність	— Охоплення населення
4.6.5 Здоров'я та догляд у громаді	12 Здоров'я	— Збереження екосистеми	— Сприяння здоров'ю людини і суспільства
4.6.6 Культура та ідентичність громади	Додаток В Індикатори профілю	— Доступність — Можливість реалізації	— Тимчасове покриття — Ареал покриття — Охоплення населення — Стабільність — Можливість доступу та використання широкого кола людей
4.6.7 Спільне життя, взаємозалежність та взаємодія	11 Керування 14 Безпека	— Безпека та захист	— Безпека — Кібербезпека та конфіденційність даних — Фізична безпека
4.6.8 Економіка, стале виробництво та споживання	5 Економіка 9 Фінанси	— Економічна ефективність — Можливість реалізації	— Загальна вартість/ціна життєвого циклу — Ефективність інвестицій — Вартість послуги
4.6.9 Проживання та робоче середовище	12 Здоров'я 13 Відпочинок 15 Укриття 19 Міське планування	— Якість обслуговування — Безпека та захист — Збереження екосистем ^a	— Потужність обслуговування ^a — Легка процедура для кожного рахунку- фактури — Особливості інфраструктури для громади — Фізична безпека ^a — Надання інформації — Контроль поверхневого стоку і дренажу — Кількість зелених насаджень ^a
^a Приклади взято з ISO/TS 37151:2015, Додаток В.			

Кінець таблиці В.1

ISO 37101:2016 Питання щодо сталого розвитку в громадах по підрозділах стандарту	ISO 37120:2014 Індикатори для міських послуг та якості життя	ISO/TS 37151:2015	
		Потреби та характеристики показників інтелектуальної інфраструктури	Приклади
4.6.10 Безпека та захист	14 Безпека	— Безпека та захист	— Безпека — Кібербезпека та конфіденційність даних — Фізична безпека
4.6.11 Розумні інфраструктури громади	7 Енергія 10 Реагування на надзвичайні ситуації та пожеж 16 Тверді відходи 17 Телекомунікації та інновації 18 Транспортування 20 Стічні води 21 Водопостачання та каналізація	— Доступність — Якість обслуговування — оперативна ефективність — Пристосовність — Збереження екосистем	— Охоплення населення — Ареал покриття — Стабільність — Потужність обслуговування — Проста процедура для розуміння і використання — Правильне виставлення рахунків — Особливості інфраструктури для громади — Надання інформації — Відповідні розміри об'єктів — оперативна ефективність — Контроль поверхневого стоку і дренажу — Надійність — Надмірність — Замінність — Швидкість відновлення — Сприяння здоров'ю людини і суспільства
4.6.12 Мобільність	18 Транспортування	— Доступність	— Охоплення населення — Ареал покриття
4.6.13 Біорізноманіття та екосистемні послуги	8 Довкілля	— Ефективне використання ресурсів — Пом'якшення наслідків зміни клімату — Запобігання забрудненню	— Ефективність споживання енергії — Ефективність споживання природних ресурсів — Об'єми викидів відходів — Обсяг викидів парникових газів — Кількість викидів забруднюючих речовин — Рівень сенсорної незручності — Сприяння здоров'ю людини і суспільства

БІБЛІОГРАФІЯ

- 1 ISO 9001 Quality management systems. Requirements
- 2 ISO 10795 Space systems. Programme management and quality. Vocabulary
- 3 ISO 13065:2015 Sustainability criteria for bioenergy
- 4 ISO 14001:2015 Environmental management systems. Requirements with guidance for use
- 5 ISO 14046 Environmental management. Water footprint. Principles, requirements and guidelines
- 6 ISO 14064-1:2006 Greenhouse gases. Part 1: Specification with guidance at the organization level for quantification and reporting of greenhouse gas emissions and removals
- 7 ISO 15392:2008 Sustainability in building construction. General principles
- 8 ISO 18091 Quality management systems. Guidelines for the application of ISO 9001:2008 in local government
9. ISO 19011 Guidelines for auditing management systems
10. ISO 20121 Event sustainability management systems. Requirements with guidance for use
- 11 ISO 22316 Societal security. Organizational resilience. Principles and guidelines
- 12 ISO 26000:2010 Guidance on social responsibility
- 13 ISO 31000 Risk management. Principles and guidelines
14. ISO 37120:2014 Sustainable development of communities. Indicators for city services and quality of life
- 15 ISO/TR 37121¹⁾ Sustainable development in communities. Inventory and review of existing indicators on sustainable development and resilience in cities
- 16 ISO/TR 37150:2014 Smart community infrastructures. Review of existing activities relevant to metrics
- 17 ISO/TS 37151:2015 Smart community infrastructures. Principles and requirements for performance metrics
- 18 ISO 45001 Occupational health and safety management systems. Requirements
- 19 ISO 50001 Energy management systems. Requirements with guidance for use
- 20 BS 8904 Guidance for community sustainable development
- 21 IPCC. Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation, 2012. Available at: https://www.ipcc.ch/pdf/special-reports/srex/SREX_Full_Report.pdf
- 22 Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future (Brundtland Report). Oxford University Press, 1987. Available at: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>
- 23 Charter of European Cities and Towns Towards Sustainability (Aalborg Charter). 1994. Available at: <http://portal.uur.cz/pdf/aalborg-charter-1994.pdf>
- 24 United Nations Sustainable Development Goals. Available at: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>
- 25 Leipzig Charter on Sustainable European Cities. 2007. Available at: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_charter.pdf
- 26 Toledo Declaration on Urban Development. 2010. Available at: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/newsroom/pdf/201006_toledo_declaration_en.pdf
- 27 Beautiful China. Eco-city Indicators Guidebook. Bluepath City Consulting, 2013
- 28 Local Response C.H.A.M.P. to Climate Change, Capacity Development Portal: Integrated Management System for Local Climate Change Response. Available at: <http://www.localmanagement.eu/index.php/cdp:home>.

¹⁾ На стадії розробки.

НАЦІОНАЛЬНЕ ПОЯСНЕННЯ

- 1 ISO 9001 Системи керування якістю. Вимоги
- 2 ISO 10795 Космічні системи. Керування програмами та якість. Словник
- 3 ISO 13065:2015 Критерії пристосовності в галузі біоенергетики
- 4 ISO 14001:2015 Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосування
- 5 ISO 14046 Екологічне керування. Водний слід. Принципи, вимоги та настанови
- 6 ISO 14064-1:2006 Парникові гази. Частина 1. Вимоги та настанови щодо кількісного визначення і звітності про викиди та видалення парникових газів на рівні організації
- 7 ISO 15392:2008 Пристосовність в будівництві. Загальні принципи
- 8 ISO 18091 Системи керування якістю. Керівництво по застосуванню в місцевих органах влади ISO 9001: 2008
- 9 ISO 19011 Настанови щодо здійснення аудитів систем керування
- 10 ISO 20121 Системи керування сталістю подій. Вимоги й настанови для використання
- 11 ISO 22316 Соціальна безпека. Організаційна пристосовність. Принципи та керівні принципи
- 12 ISO 26000:2010 Системи керування соціальною відповідальністю. Вимоги
- 13 ISO 31000 Менеджмент ризиків. Принципи та настанови
- 14 ISO 37120:2014 Сталий розвиток громад. Індикатори міських послуг та якості життя
- 15 ISO/TR 371211 Сталий розвиток у громадах. Інвентаризація та перегляд існуючих індикаторів сталого розвитку та пристосовності у містах
- 16 ISO/TR 37150:2014 Інфраструктури смарт-спільноти. Огляд існуючих заходів, пов'язаних з показниками.
- 17 ISO/TS 37151:2015 Інфраструктури смарт-спільноти. Принципи та вимоги до показників продуктивності
- 18 ISO 45001 Системи керування охороною праці та безпекою праці — Вимоги.
- 19 ISO 50001 Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанова щодо використання
- 20 BS 8904 Настанови для сталого розвитку громад
- 21 Керування ризиками надзвичайних подій та катастроф для вдосконалення адаптації до зміни клімату, 2012. Електронний доступ: https://www.ipcc.ch/pdf/special-reports/srex/SREX_Full_Report.pdf
- 22 Доповідь Світової комісії з довкілля та розвитку: наше спільне майбутнє (Доповідь Брундтланд). Електронний доступ: <http://www.un-documents.net/wced-ocf.htm>
- 23 Хартія європейських міст в напрямку сталого розвитку (Хартія Ольборга). 1994. Електронний доступ: <http://portal.uur.cz/pdf/aalborg-charter-1994.pdf>
- 24 Цілі Сталого розвитку ООН. Електронний доступ: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>
- 25 Лейпцизька хартія про стабільні європейські міста. 2007 Електронний доступ: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/themes/urban/leipzig_charter.pdf
- 26 Декларація Толедо про розвиток міст. 2010. Електронний доступ: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/newsroom/pdf/201006_toledo_declaration_en.pdf
- 27 Красивий Китай. Посібник із показників еко-міста. 2013
- 28 Місцева відповідь про зміну клімату, портал розвитку потенціалу: інтегрована система керування для реагування на зміну клімату. Електронний доступ: <http://www.localmanagement.eu/index.php/cdp:home>.

ДОДАТОК НА
(довідковий)

**ПЕРЕЛІК НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ УКРАЇНИ, ІДЕНТИЧНИХ
І/АБО МОДИФІКОВАНИХ З МІЖНАРОДНИМИ НОРМАТИВНИМИ
ДОКУМЕНТАМИ, ПОСИЛАННЯ НА ЯКІ Є В ЦЬОМУ СТАНДАРТІ**

- 1 ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT) Системи керування якістю. Вимоги
- 2 ДСТУ ISO 14001:2015 (ISO 14001:2015, IDT) Системи екологічного керування. Вимоги та настанови щодо застосування
- 3 ДСТУ ISO 14046:2018 (ISO 14046:2014, IDT) Екологічне керування. Водний слід. Принципи, вимоги та настанови
- 4 ДСТУ ISO 14064-1:2015 Парникові гази. Частина 1. Вимоги та настанови щодо кількісного визначення і звітності про викиди та видалення парникових газів на рівні організації (ISO 14064-1:2006, IDT)
- 5 ДСТУ ISO 19011:2012, Настанови щодо здійснення аудитів систем керування (ISO 19011:2011, IDT)
- 6 ДСТУ ISO 31000:2018 (ISO 31000:2018, IDT) Менеджмент ризиків. Принципи та настанови
- 7 ДСТУ ISO 50001:2014 149. Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанова щодо використання (ISO 50001:2011, IDT).

Код згідно з ДК 004: 13.020.20

Ключові слова: аудит, відповідність, громада, довкілля, екосистема, керівництво, компетентність, моніторинг, політика, ризик, система управління, сталий розвиток, пристосовність.
